

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

INFORMATIKAI KAR

NUMERIKUS ANALÍZIS TANSZÉK

Parametrikus felületek távolságmezőjének generálása és megjelenítése

Témavezető:

Bán Róbert

doktorandusz

Szerző:

Szente Péter

programtervező informatikus BSc

Budapest, 2023

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	4
1.1. Szakirodalmi áttekintés	5
2. Felhasználói dokumentáció	6
3. Elméleti háttér	7
3.1. Sphere tracing	7
3.2. Előjeles távolságfüggvények	8
3.2.1. Egyszerűbb alakzatok	8
3.2.2. Parametrikus felületek távolságfüggvénye	8
3.3. Bézier görbék	10
3.3.1. Bernstein-alak	10
3.3.2. Végpont interpoláció	10
3.3.3. Pszeudolokális kontroll	10
3.3.4. Derivált	11
3.4. Bézier-felületek	11
3.4.1. Bilineáris interpoláció	11
3.4.2. Bernstein-alak	11
3.4.3. Parciális deriváltak	12
3.5. Legközelebbi pont meghatározása	12
3.5.1. Merőlegesség feltétel	12
4. Algoritmusok	14
4.1. Tesszelláció	14
4.2. Sugárkövetés motivációja	14
4.3. Fénymodell	15
4.4. Távolságfüggvény rács számítása	15
4.5. Sugárkövetés távolságmezőn	16

4.6.	Egyszerűbb távolságfüggvény számító algoritmusok	16
4.6.1.	Lipschitz módszer	17
4.6.2.	Brute force	17
4.7.	Gradiens módszerek	18
4.7.1.	Gradiens módszer	18
4.7.2.	Adam sztochasztikus gradiens módszer	18
4.7.3.	AdaMax variáns	19
4.8.	Vetített gradiens módszer	20
5.	Fejlesztői dokumentáció	21
6.	Szimulációs eredmények	22
6.1.	Gradiens módszerek stabil paraméterezése	22
6.1.1.	Rosenbrock-függvény	22
6.2.	Globális minimum harmadfokú Bézier-felületen	23
6.2.1.	Sarokpontok	23
6.2.2.	Oldalak	24
6.2.3.	10 pont módszer	25
6.3.	AdaMax algoritmus Bézier felületeken	25
6.3.1.	Felületgenerálás	25
6.3.2.	Mintavételezési pont generálás	26
6.3.3.	Referencia értékek	26
6.4.	Validáció	26
7.	Implementáció	28
7.1.	de Casteljau algoritmus	28
7.1.1.	Iterációval	28
7.1.2.	Swizzle operátorokkal	29
7.1.3.	Mérési eredmények	30
7.1.4.	Megjegyzések	31
7.2.	Pont-felület távolság és gradiense	31
7.2.1.	Analitikus pont-felület távolság	31
7.2.2.	Gradiens számításának műveletigénye	32
7.2.3.	A távolság gradiense	32
7.3.	AdaMax	33

8. Eredmények	34
8.1. Generálási módszer hatása a sugárkövetésre	34
8.1.1. Lipschitz módszer	35
8.1.2. Brute force módszer	35
8.1.3. Adam módszer	35
8.2. Távolságmező generálás	35
8.3. Összehasonlítás a tesszellációval	36
9. Összefoglalás	38
Köszönetnyilvánítás	39
Irodalomjegyzék	39
Ábrajegyzék	42

1. fejezet

Bevezetés

A számítógépes modellezés egyik meghatározó eszköze a testek felületének különböző parametrikus felületekkel való leírása. Egyre szélesebb körben elterjedő implicit felületreprezentáció az előjeles távolságfüggvények és diszkretizált változatuk, a távolságmezők. A távolságmezővel reprezentált felület egy speciális sugárkövető eljárással, a sphere tracinggel jeleníthető meg.

Kutatásom célja parametrikus felületekkel ábrázolt objektumok távolságmezőjének generálására GPU segítségével. A létrejövő távolságmezők megjeleníthetők GPU-val gyorsított módon, az említett sphere tracing módszerrel. Ezt a módszert összehasonlítom a parametrikus felület háromszögekkel tesszellált megjelenítésével.

A távolságmezőt felhasználom még geometriai lekérdezések elvégzésére, mint a felületi normális meghatározása, ami a felület árnyalásához elengedhetetlen. Meghatározhatók még láthatósági viszonyok, melyet vetett árnyékok számításánál használok.

A készített programmal kétdimenziós függvények grafikonjai és Bézier felületek jeleníthetők meg. A Bézier felületekre azért esett a választás, mert a kontrollpont-hálójukon keresztül intuitívan manipulálhatók és a folytonosság megtartása mellett összeilleszthetők, így különösen alkalmasak felületek modellezésére. Harmadfokú Bézier felületek távolságmezőjének generálására speciális algoritmust is adok, melyet összehasonlítok a korábban tárgyalt módszerekkel.

1.1. Szakirodalmi áttekintés

A téma Hart cikkével [1] kezdődik, melyben bemutatja hogyan használható a sphere trace algoritmus felületek megjelenítésére. A módszer a sugárkövetést gyorsítja fel azzal, hogy a felülettől vett távolsággal lép a sugáron. Ez különösen a felülettől távol eredményez gyorsítást. A módszer előfeltétele, hogy a távolságfüggvényt viszonylag gyorsan ki tudjuk számítani. Ez könnyen megtehető egyszerűbb testek esetében. A módszert általában a GPU pixel shaderében implementálják, így a teljes szintér eltárolható GPU kódként. Emiatt a Demoscene-ekben nagyon sok példát látunk rá. Ilyeneket gyűjt össze például a Shadertoy weboldal.

Ha a felületek távolságfüggvénye nehezen számítható, vagy a jelenet túl összetett, akkor közelítésekre lehet szükség. Ha a távolságfüggvény becslés nem elég jó, akkor a sugárkövetés lelassul. Az alap sugárkövető algoritmus felgyorsítására több módszer is született. [2, 3, 4, 5] A sugárkövetés gyorsítható, ha a távolságfüggvényt egy diszkrét rácson kiértékeljük és az eredményt letároljuk. Ennek a műveletnek nem kell valós idejűnek lennie, minden objektumra előszámítható. A távolságmezőből a távolságfüggvény becslését úgy kapjuk, hogy a szomszédos 8 pontot trilineárisan interpoláljuk. Ha a távolságmezőben pontos értékek vannak, akkor a 8 távolság által reprezentált harmadfokú felület pontosan rekonstruálható. [6]

2. fejezet

Felhasználói dokumentáció

3. fejezet

Elméleti háttér

A sugárkövetéssel történő képszintézisről részletes összefoglaló olvasható Bálint Csaba OTDK dolgozatában [7, 11-16. o.], így azt itt nem részletezem.

3.1. Sphere tracing

Adott egy $d : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$ előjeles távolságfüggvény, mely minden bemenetre a pont a felület határától vett előjeles távolságát adja. Ez az érték a felület által határolt térrész belsejében negatív, kívül pedig pozitív. Formálisan d akkor távolságfüggvény, ha az alábbi teljesül [1]:

$$f(p) = d(p, f^{-1}(0)) \quad (p \in \mathbb{R}^n)$$

A sugárkövetés során adott egy kiinduló pont és egy sugárirány. A cél a félegyenes-felület metszéspont megtalálása. Míg a sugármetszés egyszerűbb matematikai objektumok esetén (pl. gömb, sík) analitikusan elvégezhető, bonyolultabb testek esetén csak óvatosabban közelíthetünk a felülethez a sugáron. (Ray Marching[8])

A sphere trace algoritmusról Hart cikkében [1] részletesen olvashatunk. Röviden összefoglalva a sphere trace egy sugárkövető algoritmus, mely minden lépésben kiértékeli a távolságfüggvényt. Tudjuk, hogy a távolságfüggvénnyel megegyező méretű üres tér van a pont körül, hiszen az a felülethez vett távolság minimumát, vagy annak *alsó közelítését* adja. Ekkor a távolsággal megegyező méretűt léphetünk a sugár mentén. A sugárkövetés a felület közelében lelassul. Ha a távolság epszilonnál kisebb, vagy fix lépésszám után leállítjuk az iterációt.

3.2. Előjeles távolságfüggvények

3.2.1. Egyszerűbb alakzatok

Inigo Quilez oldalán [9] felsorolja sok egyszerűbb alakzat analitikus távolságfüggvényét. Például egy o középpontú és r sugarú gömb előjeles távolságfüggvénye:

$$d_g(p) = \|p - o\|_2 - r$$

A weboldalon további testek távolságfüggvényei is láthatók. Ezekből aztán könnyen építhetünk színteret az alábbi tömörtest-modellezésben is használt műveletekkel: (Legyen az A testtől vett előjeles távolságfüggvény d_A , a B testtől vett pedig d_B)

- Mivel a távolságfüggvény a legközelebbi távolságot adja, két test uniója a távolságfüggvények minimuma. $d(A \cup B) = \min(d_A, d_B)$
- Egy test „kifordítható”, ha a távolságfüggvény -1 -szeresét vesszük $d(\overline{A}) = -d_A$.
- Két test metszete a távolságfüggvények maximuma, hiszen addig haladhatunk a sugár mentén, amíg mindkét alakzatot el nem találjuk. $d(A \cap B) = \max(d_A, d_B)$
- Kivonást is elvégezhetünk, ha a test és a kifordított test metszetét vesszük. $d(A \setminus B) = \max(d_A, -d_B)$

Elvégezhetők még a testeken transzformációk, ami általában a mintavételezési sípontra alkalmazott inverz-transzformációval történik. Ilyenek például a nagyítás, nyújtás, lekerekítés, forgatás, kétdimenziós alakzat kiterjesztése hasábbá vagy forgástestté.

Különösen érdekesek a tükrözés, ami az abszolút érték függvénnyel elvégezhető, illetve az alakzat véges és végtelen ismétlése, melyet a koordinátára alkalmazott moduló operátorral lehet elérni. [9]

3.2.2. Parametrikus felületek távolságfüggvénye

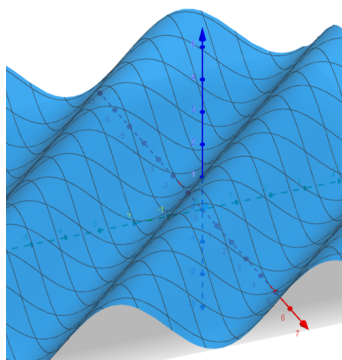
Háromdimenziós euklideszi térben parametrikus egyenlettel megadott felületeket hívjuk így. $f : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^3$ Azért felület, mert a vektor-értékű függvény értelmezési

tartomány beli pontjaihoz háromdimenziós pontokat rendelünk. Modellezéskor így a test felszínét adjuk meg. Például a tórusz parametrikus egyenlete:

$$f(u, v) = \begin{pmatrix} r \cdot \sin(v) \\ (R + r \cdot \cos(v)) \cdot \sin(u) \\ (R + r \cdot \cos(v)) \cdot \cos(u) \end{pmatrix}$$

Ahol r a generáló kör sugara, R pedig a forgástengely és a kör középpontjának távolsága. u és v szögek, így $u, v \in [0, 2\pi]$ Parametrikus egyenlettel megadhatók függvények grafikonjai is. Legyen $h(u, v)$ a függvény, ekkor a grafikon parametrikus egyenlete:

$$f(u, v) = (u, v, h(u, v))$$

3.1. ábra. $h(u, v) = \sin(u + v) + 1$ grafikon a GeoGebra alkalmazásban.

Ezen felületek távolságfüggvénye analitikusan sok esetben nem meghatározható. Vegyünk egy kétdimenziós példát, az $y = \sin(x)$ függvényt és egy (e, f) mintavételezési pontot, amihez a legközelebbi pontot keressük a felületen. ekkor a minimalizálandó függvény:

$$d(x) = \sqrt{(x - e)^2 + (\sin(x) - f)^2}$$

A gyök függvény szigorú monotonitása miatt vizsgáljuk d^2 minimumát. Az elsőrendű szükséges feltétel:

$$\cos(x) \cdot (\sin(x) - f) + x - e = 0$$

Ezt csak néhány speciális esetben tudjuk analitikusan megoldani.

Polinomokkal sem boldogulunk könnyen analitikus módszerekkel. Például ha a polinom fokszáma harmadfokú, akkor a négyzetre emelés és deriválás után egy ötöd-fokú polinom gyökeit kellene meghatározni. Erre már nem létezik megoldóképlet. Ez az eset előkerül a dolgozatomban a Bezier felületek tárgyalásánál.

3.3. Bézier görbék

Ennek a résznek alapul G. Farin: *Curves and Surfaces for CAGD* című könyve szolgált. [10] A de Casteljau-algoritmusról és Bézier-görbékről a könyv 45-47., a Bernstein-polinomokról a könyv 57. oldalán olvashatunk. Ezeket itt nem részletezem, csak a szükséges tételeket mutatom be.

3.3.1. Bernstein-alak

Az i -edik n -edfokú Bernstein-polinom alakja:

$$B_i^n(t) = \binom{n}{i} t^i (1-t)^{n-i}$$

Legyenek egy n -edfokú Bézier-görbe kontrollpontjai $b_0, b_1, \dots, b_n$. Ekkor a görbe felírható Bernstein-bázisban:

$$b(t) = \sum_{i=0}^n b_i B_i^n(t)$$

Ezt a görbe Bernstein-alakjának is nevezik

3.3.2. Végpont interpoláció

A Bernstein-polinomok tulajdonságaiból adódik, hogy a görbe a végpontjaiban egyenlő a szélső kontrollpontokkal, azaz interpolál.

3.3.3. Pszeudolokális kontroll

A legfontosabb tulajdonsága ezen görbéknek, hogy egy kontrollpont megváltoztatása csak annak környezetét változtatja meg jelentősen. Ennek oka, hogy $B_i^n(t)$ -nek egyetlen maximuma van, a $t = i/n$ helyen. [10, 62. o.]

A végpont interpoláció és a pszeudolokális kontroll miatt a görbe különösen alkalmas számítógépes modellezésre, mivel a felület a kontrollponthálójával intuitívan manipulálható.

3.3.4. Derivált

A görbe deriváltja: [10, 63. o.]

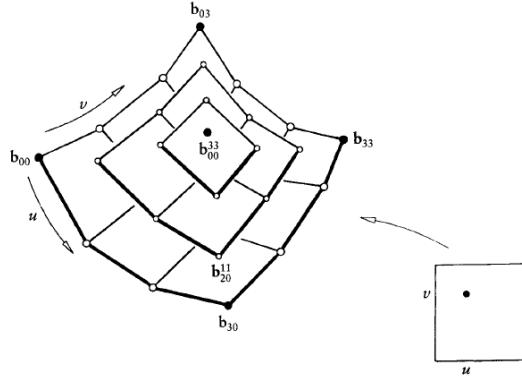
$$b'(t) = n \sum_{i=0}^{n-1} \Delta b_i B_i^{n-1}(t)$$

Ahol $\Delta b_i = b_{i+1} - b_i$ (Δ a jobboldali differenciaoperátor.)

3.4. Bézier-felületek

3.4.1. Bilineáris interpoláció

Farin a Bézier felületeket a tenzor szorzat felületek bevezetéseként írja le. Egy egyik irányban m , másik irányban n -edfokú felületet $(m+1) \times (n+1)$ kontrollpont definiál. A felület pontjai kiszámíthatók a kontrollpontháló ismételt bilineáris interpolációjával. Ezt a felület pontbeli kiértékelésének nevezzük.

3.2. ábra. Bézier-felület kiértékelése [10, 248. o.]

3.4.2. Bernstein-alak

A végeredmény szempontjából lényegtelen, hogy az interpolációkat milyen sorrendben végezzük. Például kiértékelhetjük a kontrollponthálót az egyik paraméter szerint, majd az így keletkezett kontrollpontok által definiált Bézier-görbét a másik paraméter szerint. [10, 251. o.] A felület Bernstein-alakja:

$$b^{m,n}(u, v) = \sum_{i=0}^m \sum_{j=0}^n b_{i,j} B_i^m(u) B_j^n(v)$$

3.4.3. Parciális deriváltak

A könnyebb leírás érdekében bevezetjük a parciális differenciaoperátort. Ennek szabályai: $\Delta^{1,0}b_{i,j} = b_{i+1,j} - b_{i,j}$ és $\Delta^{0,1}b_{i,j} = b_{i,j+1} - b_{i,j}$

A parciális deriváltat a Bézier-görbe deriváltjára vezetjük vissza:

$$\partial_u b^{m,n}(u, v) = \sum_{j=0}^n \left[\partial_u \sum_{i=0}^m b_{i,j} B_i^m(u) \right] B_j^n(v)$$

$$\partial_u b^{m,n}(u, v) = m \sum_{j=0}^n \sum_{i=0}^{m-1} \Delta^{1,0} b_{i,j} B_i^{m-1}(u) B_j^n(v)$$

A másik parciális derivált hasonlóan meghatározható:

$$\partial_v b^{m,n}(u, v) = n \sum_{j=0}^{n-1} \sum_{i=0}^m \Delta^{0,1} b_{i,j} B_i^m(u) B_j^{n-1}(v)$$

Magasabbrendű deriváltakat a dolgozatban nem használtam, így azokat itt nem tárgyalom. Az általános alak szintén megtalálható Farin könyvében.

3.5. Legközelebbi pont meghatározása

A legközelebbi pont meghatározása nem egyszerű feladat. Egyszerűsítésként egy $b(x, y)$ függvény grafikonjára próbáljuk meg meghatározni. Ezen belül is vegyünk egy harmadfokú Bézier-felületet.

3.5.1. Merőlegesség feltétel

A legközelebbi pont szükséges feltétele: Az E mintavételezési pontból a felületi pontba húzott egyenes merőleges mindkét parciális deriváltra. Egyik irányra felírva:

$$r(x, y) = (x, y, b(x, y))$$

$$\frac{dr}{dx} = (1, 0, b_x(x, y))$$

Ahol b_x az első koordináta szerinti parciális derivált. A mintavételezési pont legyen az origó. Ezt megtehetjük, hiszen a felületet átparaméterezhető úgy, hogy a minta-

vételezési pont az origóba essen. Ha két vektor merőleges, a skalárszorzatuk 0.

$$0 = \left\langle r, \frac{dr}{dx} \right\rangle = (1 \ 0 \ b_x(x, y)) \cdot \begin{pmatrix} x \\ y \\ b(x, y) \end{pmatrix} = x + b_x(x, y)b(x, y)$$

x szerint parciálisan integrálva:

$$f(y) = x^2/2 + b(x, y)^2$$

$$x = 0 \rightarrow f(y) = b(0, y)^2$$

$$b(0, y)^2 = x^2/2 + b(x, y)^2$$

A feltétel barátságos alakja ellenére a mi esetünkben (harmadfokú Bézier) ez egy ötödfokú kétismeretlenes egyenlet tetszőleges együtthatókkal.

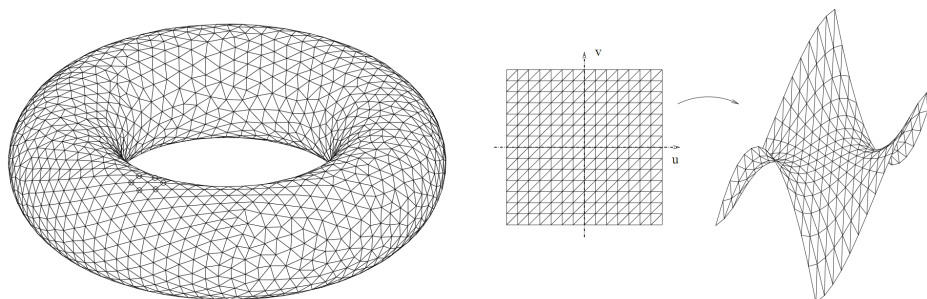
Látjuk, hogy ez a megközelítés nem vezet eredményre. Ugyanezt az egyenletet kapjuk, ha a szükséges feltételt a felületi normális segítségével írjuk fel. Ezt itt nem részletezem. Az algoritmusok résznél a problémára több közelítési módszert is bemutatok.

4. fejezet

Algoritmusok

4.1. Tesszelláció

A legelső megjelenítési mód a felület háromszögekkel való közelítése. A Tesszelláció vagy háromszögelés során a cél úgy lefedni háromszögekkel a felületet, hogy annak részletei ne vesszenek el. Ez egyben a leggyakrabban használt modellezési módszer is. A videokártyák hardveresen támogatják háromszögek raszterizációját, így ez a módszer nagyon gyors. A többi módszer helyességét a háromszögekkel tesszellált közelítéssel fogom ellenőrizni. Ha függvények grafikonjait háromszögeljük, általában egyenletes felosztást veszünk a parmétertérben. A függvényértéket a harmadik koordináta reprezentálja.

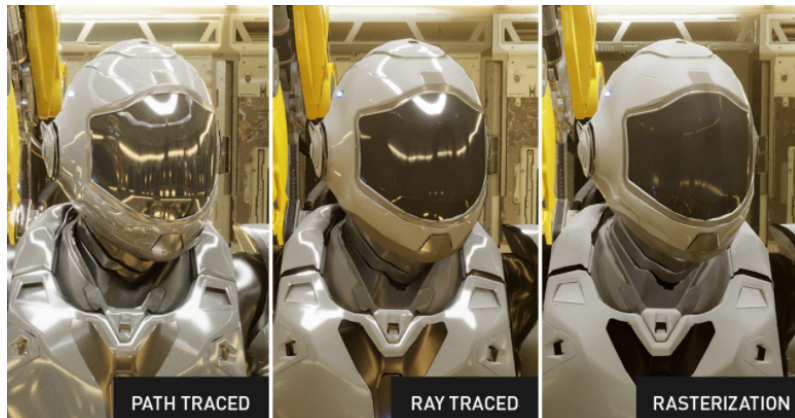

4.1. ábra. Tórusz és függvénygrafikon háromszögelése. Forrás: wikiwand.com

4.2. Sugárkövetés motivációja

A sugárkövetés mindenképpen költségesebb művelet, mint a raszterizáció, hiszen visszaverődéseket, törést és árnyéksugarakat is számítunk a jobb eredmény érdekében. Ha a fotorealistikus eredmény a cél, akkor viszont mindenképpen sugárkövetést

használunk és a cél az extra számítási költségek csökkentése, a sugárkövetés felgyorsítása.

4.2. ábra. Megjelenítési módok összehasonlítása. Forrás: blogs.nvidia.com

4.3. Fénymodell

Fénymodellnek egy egyszerű Blinn-Phong árnyalást használtam [11] árnyéksugarakkal. Az árnyéksugár számítás ugyanazt az algoritmust használja, mint a sugárkövetés. Ha elmetsszük a felületet a felületi pontból a (pont)fényforrás felé indított sugárral, akkor a felületi pont árnyékban van.

Fontos megemlíteni, hogy a távolságfüggvények segítségével puha árnyékszámító algoritmus is adható. [12]

4.4. Távolságfüggvény rács számítása

A távolságfüggvényt egy diszkrét rácson értékelem ki, melyet egy háromdimenziós textúrában tárolok. Mivel csak a mintavételezési pont változik, maga a kiértékelendő (vagy meghatározandó) távolságfüggvény nem, így ki tudom használni a GPU masszívan párhuzamos architektúráját. A textúrát saját GPU compute shaderek segítségével számítom ki. A számítás elvégzésére később több módszert is mutatok.

Fontos megjegyezni, hogy ennek a műveletnek nem kell valós idejűnek lennie. A program indításakor a textúra több frame alatt kiszámítható. Ezután elég a textúrát a fragment shader számára feltölteni a GPU-ra a sugárkövetés előtt.

4.5. Sugárkövetés távolságmezőn

A sugárkövetés során adott a kiinduló pont P , és a sugár iránya d . Emellett adott egy F függvény, mely az előbb részletezett textúra olvasást és bilineáris interpolációt elvégzi, majd visszaadja a távolságfüggvény becslését. A távolságfüggvény rácsból az értékeket a textúra bilineáris interpolációjával nyerem ki. Ez a fajta textúra mintavételezés egy hardveresen támogatott művelet a GPU-n. Az alábbi függvény a kiindulási pont és a sugár felülettel vett első metszéspontjának távolságát adja meg.

---

1. algoritmus Sugárkövetés távolságmezőn

Funct DSFBoxTrace(P, d, F)

```

1: if  $P$  a dobozon kívül van then
2:   return  $-1$                                 ▷ Távolság nem definiált
3: end if
4: if  $F(P) \leq 0$  then
5:   return  $0$                                 ▷ A doboz oldalán már a felületben vagyunk
6: end if
7:  $depth := 0$ 
8: for  $i \leftarrow 1$  to  $maxSteps$  do                ▷ Maximum lépésszám
9:    $dist := F(P + depth * d)$ 
10:  if  $abs(dist) < \varepsilon$  then
11:    return  $depth$                             ▷ Eltaláltuk a felületet
12:  end if
13:   $depth += dist$ 
14:   $currPos := P + depth * d$ 
15:  if  $currPos$  a dobozon kívül van then
16:    return  $-1$ ;                                ▷ Távolság nem definiált, nincs metszés
17:  end if
18: end for
19: return  $-1$ ;                                ▷ Távolság nem definiált, nincs metszés

```

4.6. Egyszerűbb távolságfüggvény számító algoritmusok

Ebben a részben két egyszerűbb megközelítést mutatok be, melyek általánosan használhatók előjeles távolságfüggvények generálására.

4.6.1. Lipschitz módszer

A módszer elméleti hátterét Bálint Csaba dolgozatából [7, 18. o.] idézem: „... ha $f \in \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$ függvény Lipschitz folytonos, akkor

$$\frac{|f|}{Lip(f)}$$

távolságfüggvény becslés. Általában az abszolút érték elhagyható, hogy előjeles távolságfüggvényt kapjunk. Ezzel egy módszert kaptunk arra, hogy egy implicit függvényhez hogyan gyártsunk távolságfüggvényt. Sokszor a $Lip(f)$ -et csak felülről tudjuk becsülni, vagy nem éri meg kiszámolni. Ilyenkor természetesen f -et a $Lip(f)$ felső becslésével osztva egy rosszabb becslést kapunk, amivel sokszor lényegesen lassabb a számolás.”

A módszerrel egy grafikon például megjeleníthető az alábbi módon:

- Egy előre meghatározott felbontású rácson kiértékeljük a függvényt. Ezzel egy magasságtérképet generálunk.
- Megbecsüljük a Lipschitz konstanst a számolt értékekből vagy megadjuk analitikusan, ha ismert.
- A távolságmező minden eleme a pont magasságtérképtől vett távolsága lesz, $Lip(f)$ -el leosztva. Ezzel távolságfüggvény-becslést kapunk.

4.6.2. Brute force

A felületet valamilyen felbontáson kiértékeljük. A legközelebbi pont távolságát eltároljuk a távolságmezőben. A módszer hátránya, hogy a számítási igény négyzetesen nő a felbontás növelésével. (Amellett, hogy a háromdimenziós rács minden pontjára külön ki kell számolni.)

A módszer előnye, hogy a távolságmező (a felbontás limitációja mellett) pontos és maximális lesz. A távolságmező minden pontjára igaz, hogy az értéke nem növelhető, hiszen minden pontra létezik olyan sugár, melyen az ott tárolt távolságot lépve a felület egy ismert pontjába lépünk. Ezen tulajdonság miatt a sugárkövetésnek sokkal kevesebb lépésre van szüksége a felület megtalálására. A bemutatott két módszer közül a brute force a preferált, hiszen a távolságmező előszámítható és akár el is tárolható háttértáron.

4.7. Gradiens módszerek

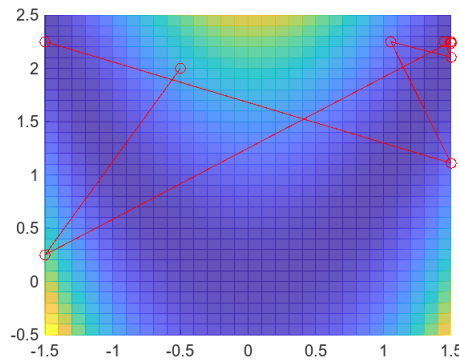
A felülettől vett minimális távolság valójában egy optimalizációs probléma. Optimalizációs problémák megoldásának nagyon széles szakirodalma van. Ilyen problémát kell megoldani többek között neuronhálók tanításánál is. 2020-ban távolságfüggvényekkel való ütközésetektálás javítására is használtak lokális optimalizációt. [13] A távolságfüggvényekhez két, a gépi tanulásban elterjedt algoritmust is implementáltam.

4.7.1. Gradiens módszer

A Gradiens módszer egy elsőrendű iteratív optimalizációs algoritmus. A módszer alapötletét egészen Cauchy-ig vezetik vissza [14], így egyáltalán nem újszerű. Az iteráció egy lépése:

$$a_{n+1} = a_n - \alpha \nabla F(a_n)$$

Ahol F a minimalizálandó függvény, ∇ a gradiens-operátor és α a tanulási ráta. α egy kis konstans, ami a módszer konvergenciáját biztosítja. Ha túl nagyra állítjuk, akkor a módszer nem konvergál.

4.3. ábra. Gradiens módszer divergenciája túl nagy tanulási ráta esetén

A módszer felparaméterezését és alkalmazhatóságát a szimulációs eredményeknél tárgyalom.

4.7.2. Adam sztochasztikus gradiens módszer

Az Adam [15] egy sztochasztikus gradiens módszer. Minden lépésben adaptívan változtatja a tanulás paramétereit. Ezekek közül m_t egy tapasztalati momentum, melyet a korábbi gradiensek exponenciálisan csökkenő súlyozásával kapunk. Hasonlóan

számítandó v_t , mely a gradiensek négyzetének súlyozott átlaga, avagy a tapasztalati szórás. Legyen g_t a gradiens, ekkor

$$m_t = \beta_1 m_{t-1} + (1 - \beta_1) g_t$$

$$v_t = \beta_2 v_{t-1} + (1 - \beta_2) g_t^2$$

Ahol β_1 és β_2 a módszer hiperparaméterei. A paraméterek a gyakorlatban a kezdeti értékük felé (általában 0) statisztikai ferdeséget (bias) mutatnak, ezért korrigálni kell őket:

$$\hat{m}_t = \frac{m_t}{1 - \beta_1^t}$$

$$\hat{v}_t = \frac{v_t}{1 - \beta_2^t}$$

Ezután egy lépés szabálya:

$$a_{n+1} = a_n - \frac{\alpha}{\sqrt{\hat{v}_t} + \varepsilon} \hat{m}_t$$

A hiperparaméterekre a cikk szerzői ezeket az értékeket javasolják: $\alpha = 0.002$ $\beta_1 = 0.9$ $\beta_2 = 0.999$ és $\varepsilon = 10^{-6}$. Ezeket szimulációs eredmények alapján állítottam be az saját alkalmazáshoz. Mivel a GPU-n a dupla pontosságú lebegőpontos értékek számításigényesebbek, így shader környezetben nagyobb ε -t kell használni a numerikus stabilitás érdekében.

4.7.3. AdaMax variáns

Ezt a módosítást a cikk [15] szerzői a cikk végén írják le. A lényege, hogy a szórás számításánál a kettes norma kicserélhető végtelen normára. Ezután a frissítés szabálya átalakítható max függvényre: (Itt v_t -t u_t -re cseréljük a megkülönböztethetőség kedvéért)

$$u_t = \beta_2 u_{t-1} + (1 - \beta_2) \|g_t\|_\infty$$

$$u_t = \max(\beta_2 u_{t-1}, |g_t|)$$

Az AdaMax frissítési szabálya ennek felhasználásával:

$$a_{n+1} = a_n - \frac{\alpha}{u_t} \hat{m}_t$$

Végül ezt a variánst implementáltam GPU-n, mivel a számítása egyszerűbb és numerikusan stabilab, illetve mert néhány iterációval jobb eredményt ért el a szimuláció során.

4.8. Vetített gradiens módszer

Előfordul, hogy az optimalizációs problémát a paraméterter csak egy kis részén kívánjuk megoldani. Például Bézier-felületeknél általában a $[0, 1]$ intervallumon. Ebben az esetben nem elég az optimalizáció végén levetíteni az eredményt, ugyanis az a legtöbb esetben nem egyezik meg a tartományon vett minimumhellyel. [16] Az sem jó, ha a lépés megtétele után vetítjük le a pontot a tartományra, ekkor ugyanis a gradiens módszer helytelen adatokkal fog számolni.

Már a gradiens számításakor figyelembe kell venni a korlátokat. Legyen g a gradiens, $\pi_C()$ pedig egy függvény, ami minden pontot a hozzá legközelebbi C tartománybeli pontba visz. A vetített gradiens így számítható:

$$g_p = (a_n - \pi_C(a_n - \varepsilon g)) / \varepsilon$$

Ahol ε egy kis szám. Ez úgy értelmezhető, hogy a gradiens irányába megteszünk egy kis lépést, majd azt levetítjük a tartományra. A vetített pont és az előző pont különbségéből megkapjuk a vetített gradienst irányát.

Ezt odaadjuk a gradiens módszerünknek, majd a lépés után ismét levetítjük.

5. fejezet

Fejlesztői dokumentáció

6. fejezet

Szimulációs eredmények

GPU környezetben nehéz algoritmusokat tesztelni és hibákat javítani, a masszívan párhuzamos környezet miatt, ezért az algoritmusokat egy szálon, Matlabban is implementáltam. A vizsgálat középpontjában az algoritmusok stabilitása és konvergenciája állt.

6.1. Gradiens módszerek stabil paraméterezése

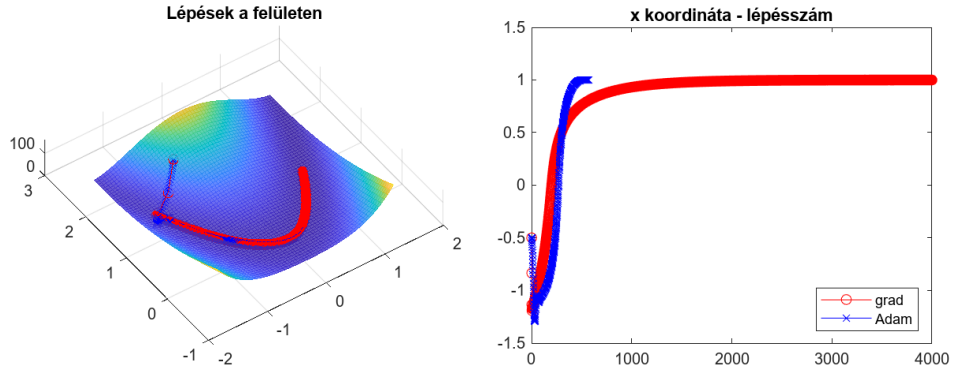
A gradiens módszer egyszerűsége ellenére meglepően jól teljesít Bézier felületeken abban az esetben, ha a tanulási rárát (α) a lehető legnagyobb értékre állítjuk. Ekkor azonban nem tudunk garantálni semmiféle konvergenciát. Emiatt olyan hiperparaméter-beállítást keresünk, mely szélsőséges esetben is a lokális minimumhoz konvergál.

6.1.1. Rosenbrock-függvény

A Rosenbrock-függvény egy klasszikus "nehéz" példa, melyet optimalizációs algoritmusok tesztelésére szoktak alkalmazni. Definíciója:

$$f(x, y) = (a - x)^2 + b(y - x^2)^2$$

Ennek a globális minimuma az (a, a^2) helyen van. Az a paraméter értéke általában 1. A b paraméterrel a probléma „nehézségét” lehet állítani. Minél nagyobb a b érték, annál nagyobb lesz a gradiensvektor hossza. Én 20-ra állítottam.

6.1. ábra. Stabil paraméterezés a Rosenbrock függvényen

A gradiens módszer paramétere: $\alpha = 0,005$

Az AdaMax módszer paramétere: $\alpha = 0,005$, $\beta_1 = 0,9$, $\beta_2 = 0,99$

A 6.1 ábrán pirossal a gradiens módszer lépéseit, késsel az AdaMax módszer lépéseit jelöltem. Az AdaMax módszer 569 lépésben 10^{-6} nagyságrendű hibával konvergál. A gradiens módszer hibája 1000 lépés után $1/10$ -nél nagyobb, és még 5000 lépés után is 10^{-4} nagyságrendű.

Ebből a példából jól látszik a bonyolultabb módszer előnye, ha megköveteljük a konvergenciát nehezebb példákra is.

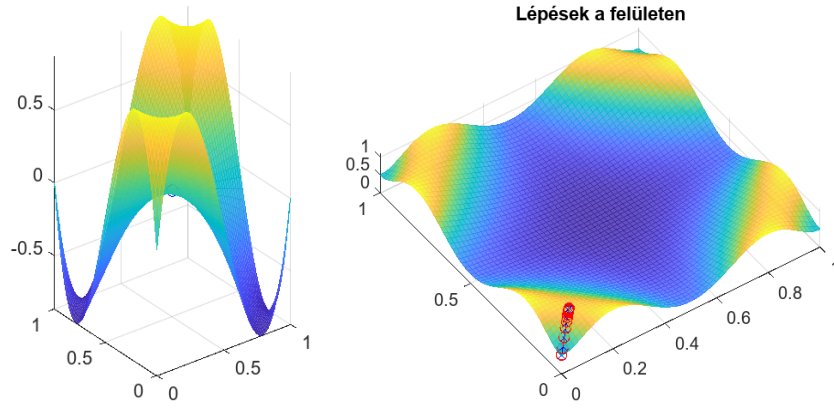
6.2. Globális minimum harmadfokú Bézier-felületen

A módszereket Bézier-felületeken is összehasonlítottam. A cél alapvetően a Bézier-felület távolságfüggvényének generálása. Ehhez a globális minimumot kell meghatározni. Ezt úgy kívánjuk elérni, hogy a lokális optimumkereső algoritmust több pontból elindítjuk. Az itt következő példák intuíciót adnak az indítási pontok minimális számára, amit a következő részben szimulációval validálok.

6.2.1. Sarokpontok

A 6.2 példában az látszik, hogy lokális optimum közel lehet a felület sarkához ((0, 0), (0, 1), (1, 0), (1, 1) pontok). Ha a felület belsejéhez tartozó kontrolpontok koordinátáit nagyobbra állítjuk, a baloldali ábrán látható lokális szélsőértékek tetszőlegesen közel kerülhetnek a sarokpontokhoz.

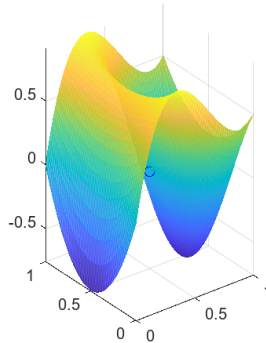
6.2. ábra. Példa sarokpontok szükségességére

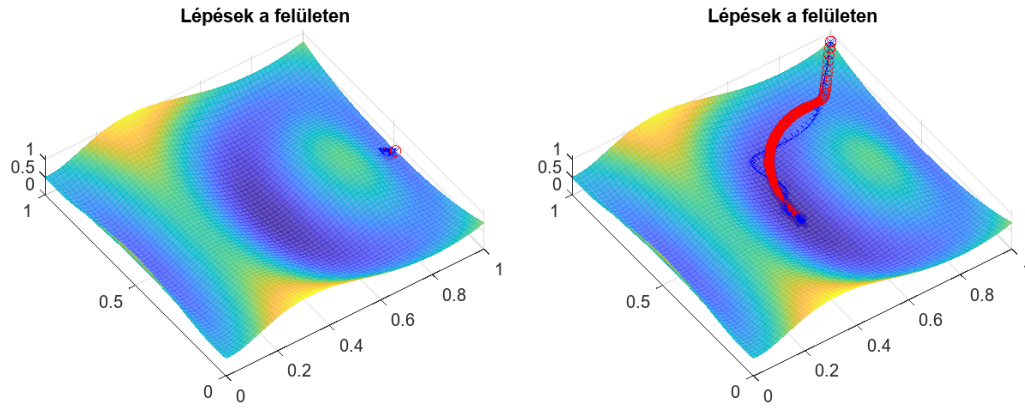
A jobboldali ábrán a felület és az $(1/2, 1/2, 0)$ pont távolsága látható. Emellett a gradiens módszerek lépései szerepelnek az $(1/10, 1/10)$ pontból indítva.

Ezen a példán az látszik, hogy a sarokpontokból el kell indítani a keresést, illetve hogy a felület belsejében lévő lokális minimumot nem lehet minden esetben a sarkokból megtalálni. Én ezért az $(1/2, 1/2)$ pontot is hozzávettem a kiindulási pontokhoz.

6.2.2. Oldalak

Az alábbi példán az látszik, hogy a lokális minimum lehet az oldal mentén is, és azt nem feltétlenül találjuk meg a sarokpontból indulva.

6.3. ábra. Példa oldalpontok szükségességére

Emiatt én az oldalak középpontját is hozzávettem a kiindulási pontokhoz.

6.2.3. 10 pont módszer

9 indítási pont egy egyenletes 3×3 -as felosztás a paramétertérben. Ezzel a felület nagyobb vonásait lefedjük. Azért, hogy a módszer a felület közelében is gyorsan konvergáljon, a mintavételezési pont alatti felületi pontból is elindítom a keresést. Mivel grafikonon vagyunk, ez megegyezik az első két koordinátával.

6.3. AdaMax algoritmus Bézier felületeken

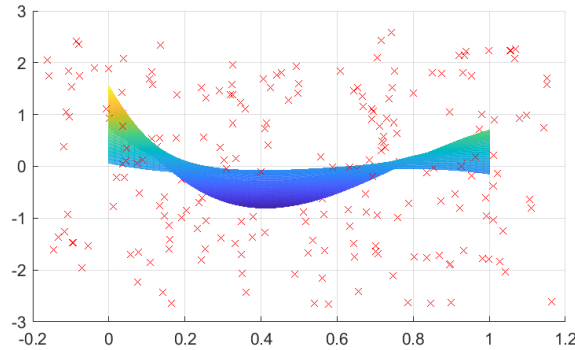
A 10 pont módszer helyességét szimulációval kívánom igazolni. Ehhez nagyszámú mintát generáltam, majd ellenőriztem, hogy a javasolt módszer minden alkalommal megtalálta-e a globális minimumot.

6.3.1. Felületgenerálás

A harmadfokú Bézier-felületek generálásához elég a 4×4 kontrollpontot megadni. Ehhez egyenletes eloszlással véletlen pontokat vettem a $[-1, 1]$ intervallumból. Az így keletkező felületek a közepükön meglehetősen laposak voltak. Ennek oka, hogy amíg a 0. és a 3. harmadfokú Bernstein-polinom maximuma az 1 értéket veszi fel, addig a középsők maximuma csak $4/9$. Ez különösen látványos a felület közepén, ott ugyanis két Bernstein-polinom szorzata áll melyek maximuma $(4/9)^2$. Ezen tulajdonság miatt a középső kontrollpontoknak sokkal kisebb hatása van, mint a szélsőknek, ahol ráadásul interpolál is a felület. Emiatt minden kontrollpont harmadik koordinátáját leosztottam a hozzá tartozó Bernstein-polinom maximumával.

6.3.2. Mintavételezési pont generálás

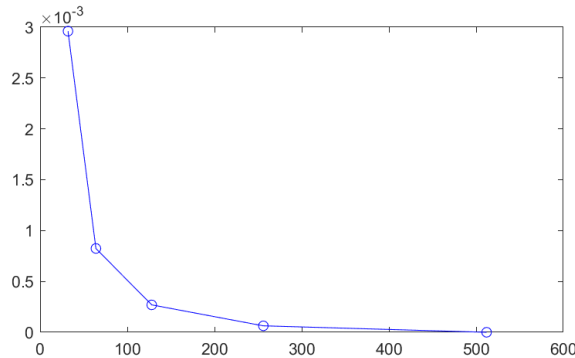
A mintavételezési pontokat a felület bennfoglaló dobozából és annak környezetéből vettem. Ehhez egy egyenletes felosztású térrács pontjait random vektorokkal eltoltam. Az ábrán egy példa merőleges vetülete látható.

6.4. ábra. Felület és pontthalmaz képe

6.3.3. Referencia értékek

Referencia értéként kiszámítottam minden mintavételezési pontra a „brute force” módszer eredményét, azaz a távolságot egy $n \times n$ -es rácson kiértékeltem.

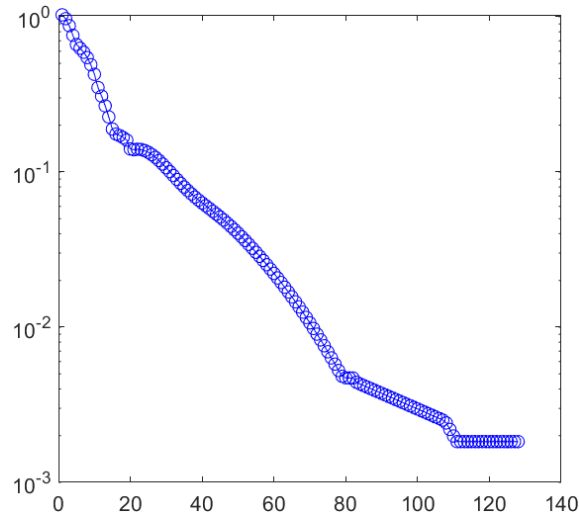
6.5. ábra. Referencia érték maximális hibája a legnagyobb felbontáshoz képest

A tesztek alapján a hiba a műveletigénnyel arányosan csökken, pontosabban a felbontás (n) duplázásakor a hiba közel a negyedére csökken. A továbbiakban az $n = 256$ értéket használom.

6.4. Validáció

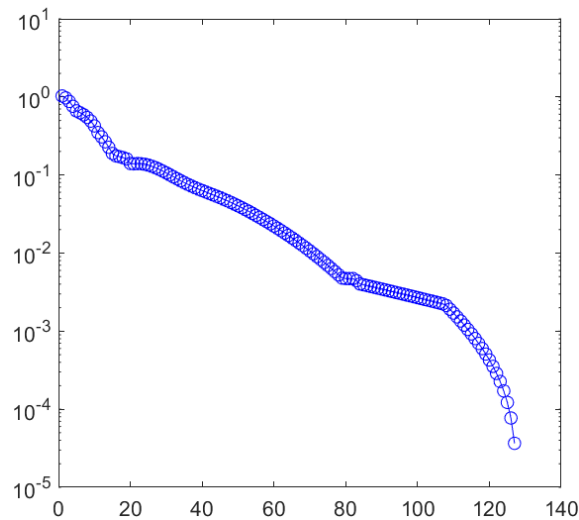
A 10 pontos algoritmust 1000 különböző példára futtattam, majd összehasonlítottam a kapott minimumot a referencia értékkel. Mivel azt szeretnénk, hogy az algo-

ritmus a *legrosszabb* esetben is megadja az optimumot, azért a grafikonon az összes futtatás közül a relatív hiba maximumát ábrázoltam minden egyes lépésszámmra.

6.6. ábra. Abszolút hiba maximuma a lépésszám függvényében, logaritmikus skálán.

A módszer minden futtatás esetén megtalálta az optimumot legalább a referencia érték pontosságával, kevesebb, mint 120 iteráció alatt. A grafikon 110 lépés után azért laposodik el, mert az algoritmus eléri a referencia érték pontosságát. Ha referenciának az utolsó iteráció által adott távolságot vesszük, akkor látható, hogy a módszer tovább konvergál.

6.7. ábra. Abszolút hiba maximuma az iteratív módszerhez viszonyítva.

7. fejezet

Implementáció

Ebben a részben néhány fontos implementációs részletre térek ki. Ennek motivációja, hogy a CPU implementáció profilozásakor kiderült, az algoritmus az idő 60%-át a felület kiértékelésével és a gradiens kiszámításával tölti.

7.1. de Casteljau algoritmus

7.1.1. Iterációval

Az algoritmus CPU implementációja két egymásba ágyazott ciklussal működik. Ez a 7.1-es forráskódban látható.

```
1  float deCasteljau_iter(float4 pts, float t, float one_minus_t)
2  {
3      for (int j = 1; j <= 3; j++)
4      {
5          for (int i = 0; i <= 3 - j; i++)
6          {
7              pts[i] = one_minus_t * pts[i] + t * pts[i + 1];
8          }
9      }
10     return pts[0];
11 }
```

7.1. forráskód. de Casteljau iterációval

7.1.2. Swizzle operátorokkal

Részben azért esett a választás a köbös Bézier-felületekre, mert a GPU kód támogat műveleteket legfeljebb 4 hosszú vektorokkal. Ez azt jelenti, hogy a felület kontrollponthálójának egy sora belefér egy ilyen vektorba. Az elméleti áttekintésnél láttuk, hogy a felület kiértékelése visszavezethető az egydimenziós problémára, így ezt a függvényt kell vektorizálni. Ezt a szintén hardveresen támogatott ún. swizzle operátorokkal tesszük. Ezek lényege, hogy a művelet elvégzése előtt a bemeneti vektorok elemeit tetszőlegesen átrendezhetjük, akár duplikálhatjuk is. A javított implementáció a 7.2-es forráskódban látható.

```
1  float deCasteljau_swizzle(float4 pts, float t, float one_minus_t)
2  {
3      for (int j = 1; j <= 3; j++)
4      {
5          pts.xyz = one_minus_t * pts.xyz + t * pts.yzw;
6      }
7      return pts[0];
8  }
```

7.2. forráskód. de Casteljau swizzle operátorokkal

A programokat először a Radeon GPU Analyzer-rel hasonlítottam össze. A gépi kódban már egyáltalán nem lesz ciklus, mert a driver kibontja. A ciklusos implementációban 11, a swizzle implementációban 10 vektorművelet szerepelt. Ebből messzemenő következtetést nehéz levonni. A swizzle implementáció ciklusát kézzel is kibontottam. Ez nem okozott jelentős javulást. Végül lecseréltem minden sort egy lerp (lineáris interpoláció) utasításra. Az implementáció a 7.3-as forráskódban látható. Ezt a driver jobban tudja optimalizálni.

```
1  float deCasteljau_lerp(float4 pts, float t)
2  {
3      pts.xyz = lerp(pts.xyz, pts.yzw, t);
4      pts.xy = lerp(pts.xy, pts.yz, t);
5      return lerp(pts.x, pts.y, t);
6  }
```

7.3. forráskód. de Casteljau lerp függvénnyel

7.1.3. Mérési eredmények

Az algoritmusokat a „Brute force” távolságmező generáló módszer segítségével hasonlítottam össze, mert ez főként felületkiértékelést végez. Minden esetben egy 32^3 méretű textúrát generáltam és kiátlagoltam 512 futtatást. A 7.1 és 7.2 táblázatok a számításhoz szükséges GPU-időt foglalják össze milliszekundumban. Először a Bézier-felületből készített magasságtérképet textúrába írtam, majd a távolságmező generálásakor onnan kiolvastam. A 7.1 táblázat második oszlopában ezek az értékek szerepelnek. A harmadik oszlopban a távolságmező generálásakor számítottam ki a függvényértékeket.

Referenciának kimockoltam a de Casteljau függvényt azzal, hogy csak az utolsó sort hagytam meg. A GPU Analyzer-ből kiderül, hogy ekkor teljesen eltűnik a függvény, mert a driver mindenhol inline-olja. Ezt az értéket kivontam a harmadik oszlopból, így megkaptam, mekkora része a futási időnek a felület kiértékelése.

(ms)	Memóriából olvasva	Számítva	ebből de Casteljau
két ciklusos	51,6	76,97	75,76
swizzle	51,35	2,74	1,53
kibontott	51,33	2,63	1,42
üres	51,41	1,21	0

7.1. táblázat. de Casteljau algoritmus mérése egy 32^3 méretű textúrán

A mérésekből kiderül, hogy a ciklusos implementáció nagyjából *50-szer lassabb* GPU-n, mint a többi számításos verzió. A második oszlopban az értékek nagyjából megegyeznek, a futási idők pedig jóval a táblázatban szereplő legjobb idő felett vannak. Ebből arra következtethetünk, hogy ha memóriából olvassuk ki a felületértékeket, akkor a limitáció a memóriaelérés által okozott késleltetés lesz.

A legjobb megoldásokat összehasonlítottam egy nagyobb, 64^3 méretű textúrán is. Ennek eredményeit a 7.2 táblázat tartalmazza.

(ms)	Számítva	ebből de Casteljau
swizzle	64,09	49,38
kibontott	62,13	47,42
lerp	52,85	38,14
üres	14,71	0

7.2. táblázat. de Casteljau algoritmus mérése egy 64^3 méretű textúrán

A kézzel kibontott ciklus nem okoz lényeges javulást, viszont a lineáris interpoláció nagyjából 25%-al gyorsabb.

7.1.4. Megjegyzések

- A felület kiértékeléséhez a kontrollpont-háló minden sorára meg kell hívni az algoritmust, majd az eredményekből álló vektorra megint. Ez összesen 5 de Casteljau függvényhívás.
- Matematikailag létezik ennél gyorsabb algoritmus, de nem használjuk, mert a numerikus stabilitásra nagyon oda kell figyelni GPU környezetben. (Szűk számbázis miatt.)
- Emellett az is megfigyelhető, hogy a matematikai műveletigény és a driver által generált kód futási ideje között nem feltétlenül intuitív az összefüggés.

7.2. Pont-felület távolság és gradiense

7.2.1. Analitikus pont-felület távolság

Legyen $E(e_1, e_2, e_3)$ a mintavételezési pont modell koordináta-rendszerben és $r(x, y) = (x, y, b(x, y))$ pedig a felület parametrikus egyenlete. Ekkor a távolság egy adott felületi és mintavételezési pontra:

$$D_1(x, y) = \|E - r\|_2 = \sqrt{(e_1 - x)^2 + (e_2 - y)^2 + (e_3 - b(x, y))^2}$$

Ennek egyik parciális deriváltja:

$$\partial_x D_1 = \frac{2(x - e_1) + 2(b(x, y) - e_3)b_x(x, y)}{\sqrt{(e_1 - x)^2 + (e_2 - y)^2 + (e_3 - b(x, y))^2}}$$

Ahol $b_x(x, y)$ a magasságfüggvény x szerinti parciális deriváltja. A nevezőben lévő érték a távolság, ami a felület közelében 0 közeli. Mivel a távolságfüggvényt a felülethez közel is kiértékeljük, ez mindenképp numerikusan instabil lesz, sőt, nullával osztást is eredményezhet.

A távolságfüggvényhez a legközelebbi pontot akarjuk meghatározni a felületen. Mivel a négyzetgyök függvény szigorúan monoton nő, a norma négyzetének is ugyan-

ott lesz minimum helye, ahol a normának.

$$D(x, y) = \|E - r\|_2^2 = (e_1 - x)^2 + (e_2 - y)^2 + (e_3 - b(x, y))^2$$

Ennek parciális deriváltjai:

$$\partial_x D = 2(x - e_1) + 2(b(x, y) - e_3)b_x(x, y)$$

$$\partial_y D = 2(y - e_2) + 2(b(x, y) - e_3)b_y(x, y)$$

Ezt sokkal könnyebben és stabilabban tudjuk számolni.

7.2.2. Gradiens számításának műveletigénye

Távolságfüggvényeknél gyakori, hogy a gradienst szimmetrikus differencia módszerével határozzuk meg. Ehhez nem kell ismerni a távolságfüggvény képletét, csak ki kell értékelní több helyen. Egy kis ε számot választva a gradiens közelítése:

$$b' \approx \frac{1}{2\varepsilon} \cdot \begin{pmatrix} b(x + \varepsilon, y) - b(x - \varepsilon, y) \\ b(x, y + \varepsilon) - b(x, y - \varepsilon) \end{pmatrix}$$

Itt a $b(x, y)$ függvény kiértékelését négyszer el kell végezni. Emellett egy kivonásra és egy szorzásra is szükség van. $(1/(2\varepsilon))$ konstans) Ez összesen 122 matematikai művelet.

A parciális derivált számításához csak 12 mátrix elemet kell redukálni, így annak kiértékelése 22 matematikai művelet. b totális deriváltjának analitikus számításához a két parciális deriváltat kell kiszámolni, ami 44 művelet. Mivel az utóbbi matematikailag hatékonyabb, ezt a verziót implementáltam.

7.2.3. A távolság gradiense

A totális derivált kifejezhető vektorokkal:

$$D' = 2 \left[\begin{pmatrix} x \\ y \end{pmatrix} - \begin{pmatrix} e_1 \\ e_2 \end{pmatrix} \right] + (b(x, y) - e_3) \cdot b'(x, y)$$

Ezt a gradienst használjuk az iterációs módszerben.

7.3. AdaMax

A AdaMax algoritmus kódja a pszeudokóddal teljesen ekvivalens. Kizárólag a numerikus stabilitásra kell figyelni. A vetített gradiens számításánál az ε érték nem lehet túl kicsi. $\varepsilon = 10^{-6}$ érték például már a végeredményben is látható numerikus hibákat okoz. Én $\varepsilon = 10^{-4}$ értéket használtam.

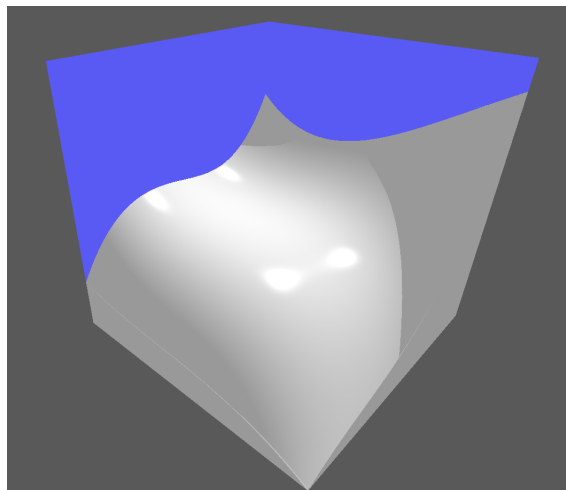
Szintén numerikus hibák és a zéróosztás elkerülése végett a tapasztalati szórás minimumát is 10^{-4} -re állítottam. Ez alapján u frissítési szabálya:

$$u_t = \max(\beta_2 u_{t-1}, |g_t|, 10^{-4})$$

8. fejezet

Eredmények

Az alábbi mérési eredményeket ugyanazon teszt példákon végeztem el mindhárom módszerre. A használt videokártya egy Nvidia GTX 1060 Ti notebook GPU. A felbontás minden esetben Full HD.

8.1. ábra. Bézier-felület

8.1. Generálási módszer hatása a sugárkövetésre

Itt azt hasonlítom össze, hogyan hat a sphere trace algoritmus futási idejére a generálási módszer. A 8.1 táblázat utolsó oszlopa 512 képkocka megjelenítésének átlagos GPU-idejét foglalja össze. A jelenetben minden esetben egy véletlenszerűen generált Bézier-felület és egy pontfényforrás szerepelt, amihez ú.n. kemény árnyékokat számítottam.

Generálási módszer	Szükséges lépésszám	Átlagos GPU idő (ms)
Lipschitz	512 <	1,47
Brute force	< 256	0,95
Adam	< 256	0,96

8.1. táblázat. Generálási módszer hatása a sugárkövetésre

8.1.1. Lipschitz módszer

A Lipschitz módszer időkölsége a memóriaigénnyel egyenesen arányos. Az ilyen algoritmusok minden esetben memória-limitáltak. A generált távolságmező olyan rossz minőségű, hogy alacsony látószögből még 512 lépésben sem konvergál a sugárkövetés. A generálás emellett olyan olcsó, hogy akár sugárkövetéskor, a pixel shaderben is kiszámítható. Ezt a módszert a következőkben nem tárgyaljuk.

8.1.2. Brute force módszer

A Brute force módszer meglehetősen költséges, azonban a generált távolságmező (a rácspontokban) biztosan optimális, így 256 iteráció minden esetben elég volt.

8.1.3. Adam módszer

A tesztek meglepő eredménye, hogy az AdaMax algoritmusban 25-nél nagyobb iterációs szám egy esetben sem javított a képminőségen. Ennek egyik oka, hogy a felület közelében a 10. pont miatt nagyon gyorsan konvergál a módszer. Másik oka, hogy ha a sugárkövetés során beleszaladunk a felületbe egy rossz becslés miatt, akkor a következő távolságkiértékelés negatív lesz, és visszatalálunk a felülethez. A sugárkövetéshez továbbra is elegendő volt 256 iteráció, minden esetben, így kijelenthetjük, hogy a szimulációs eredményeket sikerült megerősíteni.

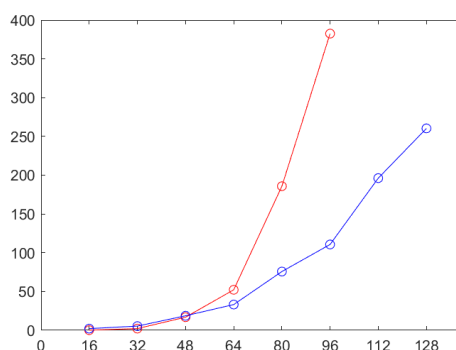
8.2. Távolságmező generálás

Mivel a Lipschitz-módszer csak egy gyenge alsó közelítést ad a távolságmezőre, így a Brute force algoritmust hasonlítottam össze az AdaMax algoritmust használó módszerrel. A 8.2 táblázatban az előbb bemutatott teszt példa távolságmezőjének generálásához szükséges átlagos GPU-idők szerepelnek a felbontás függvényében, milliszekundumban.

Felbontás	16	32	48	64	80	96	112	128
Brute force	0.17	2.18	16.87	52.23	185.79	382.57	-	-
AdaMax	1.09	4.36	15.82	28.04	63.49	92.65	163.07	219.13

8.2. táblázat. A generálás ideje a felbontás függvényében, milliszekundumban

Az értékeket a 8.2 grafikonon meg is jelenítettem:

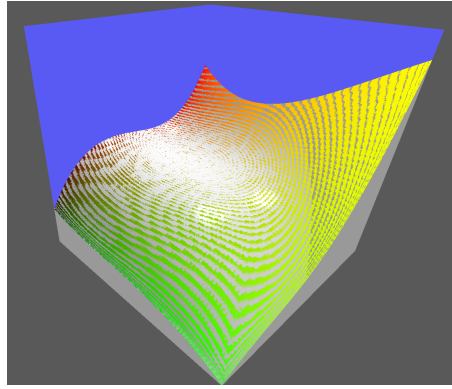

8.2. ábra. A generálás ideje a felbontás függvényében, milliszekundumban

A 8.2 teszt eredményeiből látszik, hogy a két módszer algoritmikus komplexitásából adódó különbségek már kis felbontás esetén (64^3) is jelentősek. A komplexitásbeli különbség oka, hogy amíg a Brute force megoldás a függvényt egyre növekvő felbontáson értékeli ki, addig az új módszer fix lépést végez 10 pontból.

8.3. Összehasonlítás a tesszellációval

A felületet a sugárkövetés mellett háromszögekkel közelítve is megjeleníthetjük. A két módszer eltéréseit úgy tudjuk vizualizálni, ha sugárkövetés után a fragment shaderben beleírjuk a mélység adatot a mélység bufferbe, és az egyik felület árnyalását valami egyszerűre cseréljük. A 8.3 ábrán a sugárkövetett felületet Blinn-Phong árnyalással, a háromszögekkel tesszelláltat pedig egy egyszerű színskálával jelenítettem meg.

8.3. ábra. Tesszellált és sugárkövetett felület egyszerre kirajzolva

A 8.3 ábrán a két módszerrel kirajzolt felület színe váltakozva jelenik meg. Ennek oka, hogy ha a mélységbuffer értékei helyesek, akkor átlátszatlan felületeknél minden pixel színe a legközelebbi felület színe lesz. A váltakozás oka, hogy amíg felületet tartalmazó voxelekben a sugárkövetés egy bilineáris felületet határoz meg, addig a raszterizációnál a felületet két, a csúcspontokban interpoláló háromszöggel közelítjük.

A raszterizációt felhasználhatjuk arra, hogy az első sugárkövetést megspóroljuk és csak az árnyékokhoz használjunk sugárkövetést. Ezt a technikát használják például az Unreal Engine-ben is puha árnyékok számítására. [17] A 8.3 táblázatban egy, az előzőektől független teszt eredményei láthatók. A második oszlopba egy képkocka kirajzolásához szükséges átlagos GPU-idő került.

Generálási módszer	Átlagos GPU idő (ms)
Lipschitz	0,72
Brute force	0,51
AdaMax	0,50
Háromszögelés + AdaMax	0,24

8.3. táblázat. Sugárkövetés helyettesítése raszterizációval

9. fejezet

Összefoglalás

A dolgozatomban bemutattam és implementáltam a távolságmezők generálásának alapvető módszereit, majd áttekintettem a parametrikus- és Bézier-felületek elméleti hátterét. Fő eredményként bemutattam, hogyan használhatók gradiens módszerek távolságmezők generálásához és szimulációval validáltam az AdaMax algoritmus alkalmazhatóságát köbös Bézier felületek távolságmezőjének generálására. Kitértem a módszer GPU implementációjának részleteire, mellyel nagyságrendekkel gyorsítottam a kiértékelést. Végül mérésekkel igazoltam, hogy az új módszer már kis felbontáson is lényegesen gyorsabb, mint a referencia implementáció.

Köszönetnyilvánítás

Köszönet illeti a témavezetőmet, Bán Róbertet az elméleti háttér és a program kidolgozásában nyújtott segítségéért.

A Kulturális és Innovációs Minisztérium ÚNKP-22-6 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Irodalomjegyzék

- [1] John C. Hart. „Sphere tracing: a geometric method for the antialiased ray tracing of implicit surfaces”. *The Visual Computer* 12.10 (1996. dec.), 527–545. old. DOI: 10.1007/s003710050084.
- [2] Benjamin Keinert és tsai. „Enhanced Sphere Tracing”. *Smart Tools and Applications in Graphics*. 2014.
- [3] Csaba Bálint és Gábor Valasek. „Accelerating Sphere Tracing”. *EG 2018 - Short Papers*. Szerk. Olga Diamanti és Amir Vaxman. The Eurographics Association, 2018. DOI: 10.2312/egs.20181037.
- [4] Csaba Bálint és Mátyás Kiglics. „Quadric tracing: A geometric method for accelerated sphere tracing of implicit surfaces”. *Acta Cybernetica* 25 (2021. jan.). DOI: 10.14232/actacyb.290007.
- [5] Róbert Bán és Gábor Valasek. „Automatic Step Size Relaxation in Sphere Tracing”. *Eurographics 2023 - Short Papers*. Szerk. Vahid Babaei és Melina Skouras. The Eurographics Association, 2023. ISBN: 978-3-03868-209-7. DOI: 10.2312/egs.20231014.
- [6] Herman Hansson Söderlund, Alex Evans és Tomas Akenine-Möller. „Ray Tracing of Signed Distance Function Grids”. *Journal of Computer Graphics Techniques (JCGT)* 11.3 (2022. szept.), 94–113. old. ISSN: 2331-7418. URL: <http://jcgt.org/published/0011/03/06/>.
- [7] Bálint Csaba. „Távolságfüggvényekkel definiált felületek interaktív megjelenítése”. *Országos Tudományos Diákköri Konferencia* (2016).
- [8] Morgan McGuire. *Ray Marching*. URL: https://graphicscodex.courses.nvidia.com/app.html?page=_rn_rayMrch (elérés dátuma 2023. 05. 12.).
- [9] Inigo Quilez. *Distance functions*. URL: <https://iquilezles.org/articles/distfunctions/> (elérés dátuma 2023. 05. 10.).

- [10] Gerald Farin. *Curves and Surfaces for CAGD: A Practical Guide*. Computer graphics and geometric modeling. Elsevier Science, 2002. ISBN: 9781558607378. URL: <https://books.google.hu/books?id=D0qGMAwSUkEC>.
- [11] James F. Blinn. „Models of light reflection for computer synthesized pictures”. *ACM SIGGRAPH Computer Graphics* 11.2 (1977. júl.), 192–198. old. DOI: 10.1145/965141.563893. URL: <https://doi.org/10.1145/965141.563893>.
- [12] Róbert Bán, Csaba Bálint és Gábor Valasek. „Area Lights in Signed Distance Function Scenes”. 2019. máj. DOI: 10.2312/egs.20191021.
- [13] Miles Macklin és tsai. „Local Optimization for Robust Signed Distance Field Collision”. 3.1 (2020. máj.). DOI: 10.1145/3384538. URL: <https://doi.org/10.1145/3384538>.
- [14] C. Lemaréchal. „Cauchy and the Gradient Method”. *Documenta Mathematica* (2012), 251–254. old. URL: https://www.math.uni-bielefeld.de/documenta/vol-ismf/40_lemarechal-claude.pdf.
- [15] Diederik P. Kingma és Jimmy Ba. „Adam: A Method for Stochastic Optimization”. *3rd International Conference on Learning Representations, ICLR 2015, San Diego, CA, USA, May 7-9, 2015, Conference Track Proceedings*. Szerk. Yoshua Bengio és Yann LeCun. 2015. URL: <http://arxiv.org/abs/1412.6980>.
- [16] Niculae Vlad. *Optimizing with constraints: reparametrization and geometry*. URL: <https://vene.ro/blog/mirror-descent.html> (elérés dátuma 2023. 05. 18.).
- [17] *Distance Field Soft Shadows*. URL: <https://docs.unrealengine.com/4.27/en-US/BuildingWorlds/LightingAndShadows/RayTracedDistanceFieldShadowing/> (elérés dátuma 2023. 05. 18.).

Ábrák jegyzéke

3.1. $h(u, v) = \sin(u + v) + 1$ grafikon a GeoGebra alkalmazásban.	9
3.2. Bézier-felület kiértékelése [10, 248. o.]	11
4.1. Tórusz és függvénygrafikon háromszögelése. Forrás: wikiwand.com . .	14
4.2. Megjelenítési módok összehasonlítása. Forrás: blogs.nvidia.com	15
4.3. Gradiens módszer divergenciája túl nagy tanulási ráta esetén	18
6.1. Stabil paraméterezés a Rosenbrock függvényen	23
6.2. Példa sarokpontok szükségességére	24
6.3. Példa oldalpontok szükségességére	25
6.4. Felület és ponthalmaz képe	26
6.5. Referencia érték maximális hibája a legnagyobb felbontáshoz képest .	26
6.6. Abszolút hiba maximuma a lépésszám függvényében, logaritmikus skálán.	27
6.7. Abszolút hiba maximuma az iteratív módszerhez viszonyítva.	27
8.1. Bézier-felület	34
8.2. A generálás ideje a felbontás függvényében, milliszekundumban	36
8.3. Tesszellált és sugárkövetett felület egyszerre kirajzolva	37